

Postränet i Arvidstorp

Natten till den 9 sept 1841 stäl drängen Olof Olsson i Prästbol Sunne sns låsta postväska förvarad i posthmt Arvidstorp hos bonden Olof Elofsson ib. Med hjälp av en gammal Lie har drängen skurit sönder väskan och ur den tillgripit 15 rekommenderade brev. Den misstänkte grips ^{juloffron} och förs till länshäktet i Karlstad. Rannsaking är utlyst att ske vid lagtima ting i N:a Åmberg med Fryksdals häradsrätt (nedre tingslaget) den 5 nov 1841, § 74. När målet skulle handläggas finns åklagaren, kronolänsmannen J Tobiaeson närvarande jämte målsäganden, postbonden Olof Elofsson i Arvidstorp men ej den anklagade Olof OS. Rannsakingen skulle inledas kl 11 fm, men den anklagade har ej inställt sej ännu kl 5 på efm, vilket föranleder uppskov med målet. Prästbetyg av följande lydelse uppläses:

"Lösdrifwaren Drängen Olof Olsson från Prestbol i Östra Enterwiks församling, hwilken blifwit häktad såsom misstänkt för Poststöld, är född den 26 Juni 1818 i nämnde församling, äger förswarlig Kristendomskunskap, begagnat ordentligt Nådemedlen, och förut fört en oklandrad wandel.

Attr Mårbacka den 17 Januarii 1842 E. E. Ekström s.m. Adj."

Målet framflyttas till urtima ting den 21 jan 1842 men uppskjuts till den 7 mars 1842 § 4. Närvarande nu är allmänne åklagaren Tobiaeson, bonden Olof Elofsson och tilltalade drängen Olof OS följd av fängevaldigen Nygren. Till tinget har åklagaren som vittnen låtit inkalla pigan Kajsa Jansdtr i Västgård, drängen Jon Olsson i Arvidstorp och Måns Larsson i Sunne. Sisträmndes far är Lars Clementsson "där Ner" i Arvidstorp. Till domstolen har två skriftliga handlingar inlämnats, dels

"Förteckning på de rekommenderade Bref etc

Bil. Litt E

dels tjänsteförrättande postinspektören C J Renström den 29 okt 1841 ^{i ärendet} ställda skrivelse till

"Kongl Majts Befallningshafwande etc

Bil. Litt F

Den åtalade uppger "att han blifwit född den 26 Junii 1818 och wore son af Bonden Olof Pehrsson i Arvidstorp och dennes hustru Stina Pehrslotter, af hvilka den senare dött år 1828, och fadren, som derefter gift sig med Brita Olsdotter i nyssonnämnde hemman, aflidit 1838, att Olof Olsson tillbragt sin barndom och ungdom i föräldrahuset samt efter sin faders död blifwit skattskrifwen hos sin stjufter moder benämda Brita Olsdotter, hwars fastighet i Arvidstorp han brukat till hösten 1840, då Olof Olsson hos Lars Nilsson i mera nämnde hemman fått Drängtjänst, den han wid åtalade brottets begående ännu innehade: att han blifwit delagtig af Herrans Heliga Nattvar och aldrig warit för brott tilltalad eller straffad.

I afseende å föremålet för förewarande rannsaking, fömekade Olof Olsson helt och hållet, att han föröfvat ifrågakomne stöld eller därom ägde ringaste wtskap, och upgaf, såsom skäl till hans efter åtalade händelsen omedelbarligen verkstälde rymning, att han icke kunnat längre uppehålla sig hos sin husbonde emedan denne gifwit honom för ringa kost, hwarjente Olof Olsson, på fråga, hearest han uppehållit sig under den tid, som förflutit emellen berörde rymning och hans ertappande, tillkännagaf att han först begifwit sig till Åmbergsheden och vidare öfver Norrska gränsen till Drammen, hwarifrån han efter 6 weckors sysslolöst kringstrykande derstädes, återvänt till Sverige, besökt Arvika och derefter tågat till Fryksta i Kihls Socken samt slutligen vänt tillbaka till sin husbonde i hemt Prästbohl hwarest han blifwit gripen; Tilläggande Olof Olsson, på gifwen anledning, att han icke kunde i någon mån styrka sanningen af berörde hans upgifter."

På åklagarens begäran framträder nu de tre ojäwiga vittnena till domarbordet att avlägga sanningseden med erinran om dess vikt och faran av mened.

- 1o Kajsa Jansdtr åberopar sin vid lagtima hösttinget den 5 nov 1841 i saken avgivna berättelse uppläst för henne ur protokollet. Hon tillägger, att hon vid urtima tinget den 21 jan 1842 utanför tingssalen i förbigående frågat Olof Olsson, om han tänkte erkänna eller förneka sitt brott, varvid denne yttrat "det nekar jag inte till"
- 2o Jon Olsson vitsordade innehållet i hans förut i saken avgivna och för honom nu upprepade vittnesmål i vilket han ej har något att tillägga
- 3o Måns Larsson omtalar, att hans far, klockaren Måns Clementsson, morgonen efter stölden blivit efterskickad av bonden Olof Elofsson och med vittnet, sin son Måns, genast begett sej till Olofs gård. Klockaren hade lagat den sönderskurna postväskan och senare låtit drängen Jon Olsson bära den till Sunne klockaregård. Påföljande afton hade Måns Larsson och Olof Elofsson begett sej till den misstänkte Olof Olsson och för dennes husbonde, Lars Nilsson, omtalat poststölden och att Olof var misstänkt för stölden. Lars Nilsson lovade då sin dräng, att om han erkände brottet skulle saken tystas ner. Olof Olsson hade dock förnekat all kännedom om stölden. Andra dagen efter stölden, hade Måns Larsson fått vetskap om att en del av de bortkomna breven återfunnits i en linbod i Prästbol. Måns i sällskap med Olof Elofsson och två andra personer hade hittat 13 obrutna brev, som överlämnats till åklagaren, vilken senare överlämnat dem till sina rätta mottagare. Olof Olsson, som grips julaftonen den 24 dec 1841 i Måns Larssons närvaro, erkänner poststölden och att två brev, som ej återfunnits, innehållit det ena 200 rdr och det andra 100 rdr banco. Av dessa två har Olof Olsson tappat bort det förra och gömt det senare i en bastu sedan ~~en del av~~ inneslutna pengar arvänts.

Den åtalades styvmor, Brita Olsdtr, tillkännager, att hon månd den 4 okt 1841 påträffat Olof Olsson i en lada i Prästbol, fastän han enl egen uppgift då skulle ha uppehållit sej i Norge, men att han försvunnit, när styvmodern skulle anmäla honom.

Vid tinget uppmanas Olof Olsson flera gånger att uppriktigt bekänna sitt brott, "fortfor dock fräckt att förneka all delaktighet deruti och kunde ej fömås att lemna någon underrättelse, hwarest de förlorade penningarne woro att återfinna,..."

Åklagaren anhåller om ytterligare uppskov med undersökningen och önskar inkalla fler vittnen till förhör. Detta beviljas och Olof Olsson återförpassas till länshäktet.

Även framträder Jan Jönsson i Höjen och Nils Persson i N:a Borgeby och tillkännager, att de borttappade två breven varit adresserade till deras resp hustrur Kerstin Nilsdtr och Marit Nilsdtr. I breven inneslutna pengar ^{belopp} framgår av tre skriftliga bevis.

"Hämed intygas att Jan Jönsson den 13 September detta år afsändt ett recomenderadt Bref till sin hustru Kerstin Nilsdotter i Sunne Socken och Höjen med inneliggande 200 Rdr Bco
Mölnek den 4 November 1841 J. G. Dybeck (Sigill)"

"Under nedannämnde dato är ett bref om 2 lod wigt med adress till Carlstad och hustru Kerstin Nilsdotter inlefvvererat hwilket med samma dags post under Special Rekomendation afsändas skall. Attesteras af Kongl. PostContoret i Södertelje d 14 September 1841 C. J. Ossbahr"

"Under nedannämnde dato är ett Bref om 2 Lods wigt med Adress till Carlstad och hustru Maria Nilsdotter med inneliggande Etthundrade Rdr Banco inlefvvererat, hwilket med samma dags post under Special Rekomendation: afsändas skall. Attesteras af Kongl. PostContoret i Södertelje den 14 September 1841 C. J. Ossbahr"

Av de två breven var det till Marit Nilsdtr i N:a Borgeby undertecknat av fyra personer: Nils Persson,

Nils Jonsson, Nils Jansson och Olof Olsson, vilka till Marit avsänt sammanlagt 100 Rdr .

Målet tas åter upp vid urtima ting den 11 april 1842 med fortsättning vid lagtima ting ^{fred} 29/4 1842 § 117. Åklagaren Tobiaeson inställer sej jänte den åtalade Olof Olsson med fänggevaldigern Nygren däremot ej tre personer från Åmål, arbetskarlen Wiberg, Handlanden Borgströms dräng Noak och näringsidkerskan Hult, till vilka Olof Olsson uppger sej ha lämnat pengar. Uteblir gör även målsäganden, postbonden Olof Elofsson, De tre Åmålsborna uteblir trots kallelse av följ innehåll:

"Denna dag hafva vi till följd af Landshöfdingefinbetets i Wernland skrifvelse till Wällofl. Magistraten härstädes den 20 i denna månad, kallat Näringsidkerstan Hult, Drängen Noak Jansson, i tjänst hos Handlanden O. Borgström, Jernbäraren Lars Olsson och Arbetskarlen Wiberg, att sig vid Tingsstället Åmberg infinna, fredagen den 29 i denna April månad, klockan 10 förmiddagen, för att höras i målet, angående häktade och för brefstöld tilltalade Drängen Olof Olsson från Prästbohl; lemmas till bevis Åmål den 22 April 1842

O. Nyman J Jfvarsson Stadstjenare

Häradsdomaren, förre riksdagsmannen Jan Jansson i Östanås uppläser skriftlig förklaring jänte två betyg, som tillsänts honom från drängen Noak.

"Till Fryksdahls Hds TingsRätt

Uppå angifvelse af för Brefstöld tilltalade Olof Olsson i Prestbohl är jag ständ till inställelse vid wällofl. Domstohl den 29 i denna månad; Men då jag alldrig annorlunda haft med den tilltalade att skaffa än att jag tillbytt mig en Räck af honom under förlidet år och gifvit honom penningar i bytet, lärer någon upplysning i målet å min sida icke wara tänkbar.

Jag bifogar bevis ifrån min husbonde och själasörjare som icke utmärka någon brottslighet å min sida, och hoppas att undvika en resa som skulle medtaga större delen af min lön, alt för kännbart för ett tjenstehjon och ett för hårdt straff för den oskyldige.

Åmål den 26 April 1842

Noak Lennertsson"

"Som Drängen Noak Lennertsson hvilken har warit och är i min tjenst, blifvit kallad till Fryksdals Härads TingsRätt, på angifvelse af för brefstöld tilltalade Olof Olsson i Prestbohl, att han af honom skolat at penningar, får jag hämed lemna Noak det witsord att han så wäl före som under den tid han warit i min tjenst, alltid uppfört sig på det ytterst ärliga och beskedliga sätt, och att han alldrig efter min tanka och öfvertygelse uppburit några penningar af åfvannämde Olof Olsson, emedan han deraf icke warit i behof.

Åmål den 26 April 1842

O. Borgström"

"Drängen Noak Lennertsson här i Staden, född 1817, äger försvarlig Christendoms-kunskap, är i allmänhet väl känd, och af Sin Husbonde, Handlanden Borgström, berömd såsom ordentlig och pålitlig.

Attesterar Åmål den 26 April 1842

A. Gust. Laurell Pastor loci "

Åklagaren uppvisade därefter, efter vad honom i sista beslutet blivvit ålagt, följande bevis:

"På begäran af Herr Fanjunkaren, har jag och Målsegaren Olof Elofsson i Arfwidstorp, jente hans närboende grannar undersökt i WästmyrsSkogen efter penningebrefvet, som Olof Olsson i Prestbol tappadt der. Men wi kunde wid undersökningen icke igenfinna detsama

Såra Ås d 26 April 1842

Magnus Jonsson i Sra ås Fjerdingsman"

Den 29/4 1842 (forts)

Olof OS anmodad lämna fullständig och sanningsenlig berättelse i målet vidhöll i allt sin tidigare avgivna och ur protokoll från senaste i målet hållna urtima ting nu upplästa berättelse. Han försäkrade, att han enl sin förra uppgift tappat bort, uppbrutet det ena av två brev han tagit ur postväskan och behållit innehållet av. Åklagaren, Tobiaeson, anser det nödvändigt, att från Åmål kallade personer måtte inställa sej och höras. Han yrkar dessutom ansvar för deras uteblivande utan skäl. Föreslår, att undersökningen tills vidare måtte anstå. Häradsrätten finner skäligt uppskjuta ärendet till frandeles utsatt dag och återförpassa Olof OS till länshäktet. Domhavanden drar försorg om att Wiberg, drängen Noak och änkan Hult blir behörigen kallade vid den vardera förlagda vite av 13 rdr 16 skill bco, ^{vid utblivande} Påföljden för deras förfallolösa uteblivande kommer att meddelas vid målets slutliga prövning.

Den 21/5 1842 § 348

Olof Olsson "utrequirerad" från länshäktet inställs av fänggevaldigern Nygren, närvarande är även åklagaren, kronolänsm Tobiaeson samt änkan Hults son, Johannes, drängen Noak samt jämbäraren Lars Nilsson, alla från Åmål. "Sedan förut öfver ransakningen förde Urtima TingsRätters och HdsRns Protokoller blifwit utan anmärkning uppläste, anställdes förhör med de trenne från Åmål hit inkallade..."

1o Johannes Hult uppger, att hans mor mottagit pengar av Olof OS en gång och ej mer än 10 rdr riksmünt "deraf Olof varit skyldig hälften för förtäring och låtit den andra hälften, hwilken likwäl Enkan Hult erbjöd sig återlenna, men Olof ej wille emottaga," stå inne som förskott för ev ytterligare förtäring. Johannes anmärkte, att när han med sin mor idkade krognäring, han själv såväl som modern kunde anses ha tagit emot dessa pengar och att han därför, om det blev honom tillåtet, iklädde sej i denna sak allt svaromål, som domstolen härför kunde utkräva. Enl Johannes skulle Olof under sin vistelse i Åmål ha kallat sej Johannes och sagt sej vara från Värmland samt senast anlant från Skåne. Olof rymmer från Åmål och är då skyldig änkan Hult 1 rdr bko Över sin vandel lämnar Johannes Hult ett så lydande betyg:

"Att f.d. Skepparen Johannes Hult ifrån Åmåls stads Församl. äger försvarlig Christendomskunskap, begagnat Nämmedlen ordentl, senast den 16 dennes och är till lefvernet oklandrad Attest. på begäran

Hannebol den 18 Maj 1842 And./reas/ Molinder Com. 1.

2o Lars Nilsson bekräftar, att han, som Olof uppgett, sålt denne en rock för 10 rdr riksgälds av vilka Lars först fick 6 rdr och senare återstoden. Olofs uppgift, att Lars Nilsson skulle ha bevitnat att Olof lånat ut pengar till Wiberg, förnekar Lars helt och hållet. Lars inlämnar följande prästbevis:

"Afskedade Gardisten Drängen Lars Nilsson från Åmål är född 1804, hjälpeilig i Sin Christendomskunskap och kom år 1839 från Carlsborgs Fästning, der han för olydnad mot Befälet arbetade aderton månader. Mot hans vandel är här ingen anmärkning gjord

Attesterar Åmål den 19 Maj 1842 A. Gust. Laurell p. 1."

3o Drängen Noak vittnar, att han bytt rockar med Olof och därvid lämnat 4 rdr i mellangift och ej blott en, som Olof uppgett, vilka pengar Olof fått i två omgångar, två rdr varje gång. Noak erkänner ej att han fått 10 rdr bko i lån av Olof.

Olof Olsson erkänner Hults uppgifter att Olof skulle kallat sej Johannes och sagt sej vara från Värmland och senast ha kommit från Skåne samt att Olof slutligen rymt från Åmål och då varit skyldig 1 rdr bko till Hults mor, men lånet av 10 rdr bko till drängen Noak vidhåller Olof trots Noaks nekande. Jämdragare Lars Nilsson av-

lägger sanningsed och varnas för dess missbruk men upprepar, att han ej sett eller varit närvarande vid något tillfälle, då Olof Olsson lämnat pengar till Wiberg.

Ang änkan Hult överlämnade åklagaren till domstolens omprövande, om det vore nödvändigt höra henne, varvid hennes son, Johannes, föreslog, att det i så fall måtte tillåtas henne förklara sej inför Åmåls rådhusrätt. Ang Wiberg ansåg åklagaren att hans inställelse vore i ärendet obehövlig då han, som Noak, enl den tilltalades uppgift på sätt och vis hade del i saken och därför ej kunde bekräfta sina utsaga med ed.

I målet förekommande personer avträder varefter rätten överlägger och enar sej om följande utslag som delges de åter inkallade personerna.

Rätten finner det ej fullständigt utrett och styrkt storleken av de penningbelopp, som funnits i tillgripna och tillrättakomma brev och anser det nödvändigt, att avhöra de personer i vilkas närvaro breven blivit öppnade.

Vidare rannsaking lörd den 11 juni 1842 kl 10 fm. Olof OS överförs till länshäktet och inställs samm. g. Johannes Hult, jämdragaren Lars Nilsson och drängen Noak Lennartsson, alla från Åmål, skiljs från målet, även Wiberg och änkan Hult undgår att behöva inställa sej för domstol. Då det ej blivit styrkt, att Wiberg fått del av Häradsrättens sista beslut, kan han för uteblivande ej fällas till förelagt vite.

Den 11/6 1842 § 366

Häktade och åtalade Olof OS ställs åter inför rätta ditförd av fänggevaldigern Nygren, närv är även åklagaren Tobiaeson samt förre klockaren i Sunne Sjöholm och hans son, nuv klockaren och organisten därstädes Carl Peter Sjöholm. Olof OS medger och erkänner nu, att han öppnat ytterl ett brev innehållande 200 rdr bko ännu liggande kvar i brevet, vilket Olof tappat, när han jagades efter brottet.

Äldre Sjöholm inlämnar en förteckning över alla kvarliggande i den av Olof sönderskurna postväskan.

"Nota på de Stulna Bref i Arvidstorp i Sept 1841

		Banco	
		R	sk
No 1	Hustru Katrina Jonasdr i Mörkerud	50	
2	Olof Olsson i N Borgeby	13	16
3	Lars Erssons H Kjersti Persdr i Gjutaregård	40	
4	Yngste Olof Perss. i Askerud	86	
5	Kari Matsdr i Skäggeberg	106	32
6	Nils Ersson i Hån	23	
7	H Cajsa Persdr i Arnstorp	16	32
8	H Katrina Månsdr i Lersjöbacken	28	
9	H Kjersti Larsdr i Tosseberg	28	
10	Nils Andersson i Ed	68	32
11	Nils Persson i Svineberg	300	
12	Olof Larsson i Östanbjörke	88	
13	Carl Petter Sjöholm	30	
		<hr/>	
<i>Summa</i>		878	16

dessutom 2ne Bref som pängarna var borta om jag mins rätt har jag hört at det ena skulle innehålla 200 Rdr Bco och det andra 100 Rdr Bco"

Första brevet (nr 1) ställt till äldre Sjöholm och det sista ställt till och öppnat av yngre Sjöholm i egen- skap av sparbanksbokhållare. Åklagaren upplyste, att de personer till vilka penningbrevet är adresserade för

Den 11/6 1842 § 366 (forts)

närvarande ej fanns hemma och troligen ej återkom förrän till hösten. Åklagaren, som f n ej kan åstadkomma ytterligare bevisning, överlämnar målet till domstolens prövning. Åtalade Olof OS med vaktare avträder och återinkallas sedan häradsrätten överlagt och enat sej om följande utslag.

Av 15 rekommenderade brev i postväskan har 13 obrutna kommit till rätta. I brev nr 1 har funnits 50 rdr och i brev nr 13 finns 30 rdr eller summa 80 rdr bko. I de två av Olof Olsson uppbrottna breven har funnits sammanlagt 300 rdr bko, varav han medger sej ha använt 100 rdr med uppgift, att övriga 200 rdr är borttappade utan att de kunnat återfinnas vid anställd undersökning på av Olof OS angivet ställe. "Och profvar förthy HRn rättvist att, i förmågo af 40 Cap 1 och 6 §§ MBL, sistnämnde § jemförd med Kongl Förordningen af den 10 Junii 1841, samt Kongl Förklaringen af den 23 Mars 1807, döma Olof Olsson, som för dylikt brott förut veterligen ej varit tilltalad eller straffad, att förutom det han ålägges hålla vederbörande Målsägare skadeslösa för hvad de af tillgripne medlen ej tillrättafått; utgörande 300 Rdr Bco, .." dessutom för tillgrepp av brev innehållande 300 + 80 = 380 rdr bko böta det stulnas 3-dubbla värde eller 1.140 rdr bko samt för inbrottet undergå 9 dagars fängelse vid vatten och bröd. Enl föreskriften i åberopade Kongl Förklaringen kommer Olof OS att i en bot avstraffas med 28 dagars fängelse vid vatten och bröd samt att därefter uppenbarligen skriftas och avlösas en söndag i Ö:a Ä-viks sockenkyrka.

Senare skall Olof OS för uppbrytandet av två av de tillgripna breven, "jemlikt Kgl Förordn. den 21 Mars 1835, under loppet af ett år hållas till arbete å Malmö eller Landskrona fästning."

Efter avkunnat utslag underrättas Olof OS om vad han har att iaktta för sökande av ändring i domen men han förklarar sej nöjd och återförpassas till länshäktet i Karlstad att där förvaras till dess utslaget vunnit laga kraft och kan befordras till verkställighet.